

בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה אף על גב דמצי מסלק ליה –

A cow; subject to ארנונא is exempt from בכורה even if he can divest him

OVERVIEW

Initially the גמרא cited רבא as saying that a בהמת ארנונא is פטורה from בכורה if מצי לא מצי איכא דאמרי גמרא then cites an אמרי גמרא that ארנונא is always פטורה מן הבכורה while an ארנונא is always חייבת בחלה. Our תוספות will discuss the difficulties in this statement of the א"ד.

רש"י cites the anticipated question and answer given by רש"י:

והא דתניא חייבת פירש הקונטרס¹ דגבי עיסה תניא –

And that which the ברייתא (cited previously in our גמרא) taught concerning ארנונא איכא דאמרי of בכורה (which seemingly contradicts the אמרי רש"י, (מצי מסלק ליה) that ארנונא is always פטורה even if מצי מסלק ליה) explained that ארנונא is discussing a dough of ארנונא (meaning that an ארנונא is עיסת ארנונא); however a בהמת ארנונא is always פטורה from בכורה even if בזוזי ליה בהמת ארנונא.

רש"י disagrees with תוספות:

וקשה לרבינו שמשון בן אברהם² –

And the רשב"א has a difficulty with רש"י's explanation that a בהמת ארנונא is always פטורה from בכורה (even if מצי מסלק ליה בזוזי ליה) –

דהא גבי בהמה תניא בהדיא בתוספתא³ דחייבת בבכורה –

For concerning a cow it is explicitly taught in the תוספתא that a בהמת ארנונא is חייבת בבכורה. How can רש"י maintain that all בהמת ארנונא are פטורה מבכורה when it clearly states in the תוספתא that בהמת ארנונא is חייבת בבכורה?!

וכן גבי עיסה תניא⁵ עיסת ארנונא חייבת בחלה אף על גב דלא מצי מסלק ליה –

¹ בסוף ד"ה עיסת.

² Others maintain that it should read רשב"ם.

³ בכורות פ"ב ה"ב

⁴ According to the [תוספות הרא"ש] and תוספות ר"פ, (הגהות זהב שבא (as interpreted in the תוספות הרשב"א) attempt to change the גירסא in the א"ד (on account of the contradiction from the ברייתא in the תוספתא); The new גירסא is that ארנונא maintains that בהמת ארנונא is always חייבת בבכורה (even if מצי מסלק ליה) thus explaining the תוספתא and (לא מצי מסלק ליה) פטורה is always חייבת בחלה, and ארנונא is always חייבת בחלה. The reason for the difference between בהמה and עיסה (according to this גירסא) is that ארנונא is always חייבת בחלה so everyone knows that a בכור was born (however they may not know that it is an ארנונא), therefore it is improper to treat the בכור as חולין; however חלה has no קול, people are not aware that someone is baking, therefore it is פטורה מן החלה since it is a ארנונא. To this new

And similarly concerning dough, the חייבת is עיסת ארנונא teaches that רבא איכא דאמרי that 'a is exempt from בכורה only in a case where only in a case where חייבת בחלה even if לא מצי מסלק ליה.⁷

⁸ offers an alternate גירסא in order to resolve the issue:

ואית ספרים דגרסי בהמת ארנונא פטורה והוא דלא מצי מסלק ליה –

And there are some texts that read in the דאמרי that 'a is exempt from בכורה only in a case where only in a case where חייבת בחלה even if לא מצי מסלק ליה.⁹

ולפי זה מתיישבות שתי הברייתות:¹⁰

And according to this reading both ברייתות are reconciled¹¹.

SUMMARY

According to רש"י the ד"א of רבא maintains that a בהמת ארנונא is always פטורה מן הבכורה and the ברייתא which states חייבת is discussing an ארנונא which is always חייבת בחלה.

פטורה is בהמת ארנונא that ל"ק agrees with the ד"א of רבא maintains that the חייבת בחלה is always עיסת ארנונא; however an עיסת ארנונא only when בזוי לסלק; לא מצי; however an עיסת ארנונא is always חייבת בחלה.

THINKING IT OVER

What is the difficulty in this תוספות that the מהרש"א and others¹² address?

reading תוספות responds that it is also contradicts a ברייתא that clearly states עיסת ארנונא is חייבת בחלה (even if לא מצי). The ברייתא of בהמה contradicts our גירסא and the ברייתא of עיסה contradicts this proposed new גירסא. See the תוספות for an entirely different explanation of this (הארוך).

⁵ תוספתא דחלה פ"א ה"ג.

⁶ See footnote # 11.

⁷ This contradicts the proposed new גירסא.

⁸ This would be a third גירסא.

⁹ According to this גירסא the ד"א and ל"ק agree concerning a בהמת ארנונא (that it is חייבת בבכורה when חייבת ליה). They disagree concerning עיסת ארנונא. According to the ל"ק the law concerning עיסה is the same as by בהמה (it is חייבת when חייבת ליה). [see following footnote # 11], however according to the ד"א an עיסת ארנונא is always חייבת בחלה (as the גמרא explains; a בהמה has a קול and therefore we know it is a בהמת ארנונא, however חלה has no קול and we do not know that it is an ארנונא).

¹⁰ There is no question from the ברייתא of בהמת ארנונא where it states חייבת בבכורה (as it was according to רש"י) for the ברייתא is discussing where חייבת ליה, and there is certainly no סתירה from the ברייתא of חייבת בחלה (as it was according to the 'second' [proposed] גירסא) for that is what רבא maintains according to this third גירסא.

¹¹ See תוספות דחלה, who claims that the phrase; 'ואע"ג דלא מצי מסלק ליה' should be omitted in the תוספות דחלה. Otherwise it would contradict the ל"ק. See previous footnotes #'s 6 & 9.

¹² See footnote # 4.